

Oblici poduzeća i vrste dionica

Štimac, Ana

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

**Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek /
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:151:408708>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-26**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Ana Štimac

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda

Smjer Agroekonomika

Oblici poduzeća i vrste dionica

Završni rad

Osijek, 2020.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STOSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Ana Štimac

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda

Smjer Agroekonomika

Oblici poduzeća i vrste dionica

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu završnog rada:

1. Izv.dr.sc. Igor Kralik, mentor
2. Prof.dr.sc. Ružica Lončarić, član
3. Sanja Jelić Milković, mag.ing.agr., član

Osijek, 2020.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Završni rad

Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda, smjer Agroekonomika

Ana Štimac

Oblici poduzeća i vrste dionica

Sažetak: Poduzeće je organizirana pravna cjelina putem koje nositelj poduzeća djeluje na tržištu, odnosno poduzeće je gospodarska cjelina preko koje posluje njezin nositelj. Cilj svakog poduzeća smatra se stvaranje profita, odnosno djeluje radi stvaranja dobiti uz naravno što manji rizik. Dionica je vrijednosni papir koji svojim vlasnicima daje točno određena prava. Kupovinom dionica se postaje suvlasnikom društva čije dionice su kupljene. Razlikujemo dvije vrste dionica, a to su obične ili redovne i povlaštene ili preferencijalne.

Ključne riječi: dionica, poduzeće, društvo

26 stranica, 3 tablice, 1 slika, 9 grafova, 33 literaturnih navoda

Završni rad je pohranjen u Knjižnici Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek i u digitalnom repozitoriju završnih radova i diplomskih radova Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek BSc Thesis

Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek

Undergraduate university study Agriculture, Agro-economics

Ana Štimac

Company forms and types of stocks

Summary: A company is organized legal object through companies owner acting on market. Purpose of every company is profit, higher profit with lower risk. Stock is a security that represents the ownership of a fraction of a corporation. There are two types of stocks, regular stocks and preferred.

Keywords: stock, company, society

26 pages, 3 table, 1 picture, 9 figures, 33 references

BSc Thesis is archived in Library of the Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek and in digital repository of the Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. MATERIJAL I METODE.....	3
3. REZULTATI I RASPRAVA	4
3.1. Oblici poduzeća	4
3.1.1. <i>Prema vlasništvu</i>	5
3.1.2. <i>Prema ključnom resursu</i>	6
3.1.3. <i>Prema gospodarskoj djelatnosti</i>	7
3.1.4. <i>Prema veličini</i>	7
3.1.5. <i>Prema pravnom obliku</i>	8
3.2. Vrste dionica	12
3.2.1. <i>Redovite dionice</i>	16
3.2.2. <i>Povlaštene dionice</i>	17
3.3. Anketno istraživanje	19
4. ZAKLJUČAK	24
5. POPIS LITERATURE	25

1. UVOD

Poduzeće je ustanova koja kupuje ili unajmljuje čimbenike proizvodnje i analizira navedene resurse kako bi proizvela dobra i usluge utvrdio je Parkin(2014.).Poduzeće je organizirana pravna cjelina putem koje nositelj poduzeća djeluje na tržištu, odnosno poduzeće je gospodarska cjelina preko koje posluje njezin nositelj. Cilj svakog poduzeća smatra se stvaranje profita, odnosno djeluje radi stvaranja dobiti uz naravno što manji rizik, te pod ciljem poduzeća smatramo zadovoljenje potreba tržišta.Može ga osnovati pojedinac ili više osoba. Potrebno je raspolagati kapitalom te radnom snagom kako bi osnivanje bilo moguće. Prije samog osnivanja poduzeća, poduzetnik si treba postaviti pitanja radi odabira načina poslovanja. Tijekom cijelog poslovanja poduzetnik nailazi na brojne prepreke. Poduzeće se sučeljava s tržišnim i tehnološkim ograničenjima. Poduzetnik mora biti spreman na rizik te biti kvalificiran za otklanjanje svih problema s kojima će se poduzeće susrest. On mora biti sposoban realizirat ideju, donositi odluke, imati osobnu motivaciju, znati komunicirati, stručno znanje. Imovina poduzeća pripada nekome pravnom subjektu. Bitne aktivnosti poduzetništva su; organiziranje, odnosi s državom i društvom, odnosi s tržištem robe i kapitala, inoviranje, odnos s radnicima. Kada govorimo o poduzeću,ogledamo ga kao pravni i ekonomski aspekt.

Iz svega navedenog da se uvidjeti da je poduzeće složeni gospodarski organ. Cilj ovog završnog rada je istražiti oblike poduzeća, navesti oblike poduzeća, te ih objasniti. Kao oblik poduzeća navodimo i dioničko društvo te će se u ovome radu поближе objasniti vrste dionica.

Dioničko društvo spada u skupinu društava kapitala te je prema tome temelj povezivanja. Dioničko društvo je pravna osoba i ona kao takva odgovara za svoje obveze dok društvo ima propisane obvezne organe koji čine glavna uprava, skupština i nadzorni odbor. Posjeduje određeni kapital jer je trgovačko društvo. Ceronja i Petrović(2010.) smatraju da je dioničko društvo pravna osoba, pravnu osobu stječe upisom u sudski registar, a gubi ju brisanjem iz njega. Prije upisa društva u sudski registar postoji predpoduzeće. Dioničari ne odgovaraju za obveze , dok dioničko društvo odgovara svojom cjelokupnom imovinom. Dionica je vrijednosni papir koji svojim vlasnicima daje točno određena prava. Kupovinom dionica se postaje suvlasnikom društva čije dionice su kupljene. U globalu dionice možemo promatrati na tri načina i to kao vrijednosni papir, dio temeljnog kapitala,

skup članskih obaveza i prava koja pripadaju vlasniku dionica. Kada društvo u kojem ste suvlasnik posluje uspješno tada se stvara dobit i to se smatra prednosti dioničarstva. Korist dioničarstva očituje se povećanjem vrijednosti dionica i/ili isplatom dividende. Dionice mogu glasiti na donositelja i na ime. Razlikujemo dvije vrste dionica, a to su 1. obične ili redovne 2. povlaštene ili preferencijalne. Po zakonodavstvu Republike Hrvatske dionička društva mogu izdavati obične ili redovne i povlaštene dionice. Obične i povlaštene dionice mogu se izdavati na ime i donositelja. Povlaštene dionice kako im i sam naziv kaže imaju povlašten položaj s obzirom na redovnog dioničara pri raspodjeli poslovnog rezultata. Povlaštene dividende se isplaćuju prije običnih dividendi. Obilježja dionica kao i vrijednosnih papira jest njihova utrživost. Tržišna cijena dionice rezultat je ponude i potražnje.

2. MATERIJAL I METODE

Tijekom pisanja ovog rada koristila sam postojeću stručnu i znanstvenu objavljenu literaturu. Rad se sastoji od teorijskih dijelova te samostalnog istraživanja koje sam provela putem ankete. U svrhu istraživanja predmeta rada koristila sam standardne metode istraživanja pomoću kojih sam objasnila sve važne pojmove za ovaj rad. Metodom komparacije usporedila sam iste ili srodne činjenice, metodom klasifikacije sistematsku podjelu općeg pojma na posebne, metodom deskripcije ili jednostavno opisivanje činjenica, procesa i predmeta.

Anketiranje sam provela putem Google aplikacije „Google obrasci“. „Google obrasci“ je aplikacija pomoću koje se besplatno, online preko svoga e-maila može napraviti anketa. Rezultate ankete je lagano obraditi jer je aplikacija pregledna te izrada ankete se može napraviti s lakoćom. Anketa je provedena među 127 ispitanika s područja Republike Hrvatske u vremenskom trajanju od 7. kolovoza 2020. do 21. kolovoza 2020. Ispitanicima je bilo postavljeno ukupno 17 pitanja. Način na koji sam provela i zamislila anketu bio je takav da je sadržavao kontrolno pitanje, dakle ispitanici koji su na 9. pitanje odgovorili negativno, za njih se anketa završila dok oni ispitanici koji su na 9. pitanje odgovorili potvrdno imali su još 8 dodatnih pitanja. Na kraju sam sve rezultate obradila te ih navela u radu.

3. REZULTATI I RASPRAVA

3.1. Oblici poduzeća

U Republici Hrvatskoj pojam poduzeća nije zakonski definiran. U Zakonu o trgovačkim društvima poduzeće ima drugačije značenje koje ne daje definiciju poduzeća za razliku od Zakona o poduzećima. Poduzeće je organizirana pravna cjelina putem koje nositelj poduzeća djeluje na tržištu, odnosno poduzeće je gospodarska cjelina preko koje posluje njezin nositelj. Svako poduzeće mora imati nositelja, a nositelju poduzeće je pridodano. Ne može biti predmetom vlasništva, stoga nositelj nije vlasnik poduzeća, on je vlasnik svih stvari koja ga čine kao što su upis u sudski i ostale registre, izrađuje i prihvaća financijska izvješća, na njega glase dozvole i odobrenja za obavljanje djelatnosti i dr. Poduzeće, dakle djeluje kao samostalna gospodarska, tehnička i društvena cjelina u vlasništvu određenih subjekata, koja proizvodi dobra ili usluge za potrebe tržišta, koristeći se odgovarajućim resursima i snoseći poslovni rizik, radi ostvarivanja dobiti i drugih ekonomskih i društvenih ciljeva. Prema Česiću (2007.) poduzetništvo obuhvaća niz aktivnosti koje se svode na osnivanje, formiranje i upravljanje poduzećem.

Poduzeće je temeljni oblik povezivanja i konfrontacije interesa te aktivnosti pojedinaca i grupe kao i šire društvene zajednice. U poduzeću treba naći kombinaciju faktora proizvodnje da bi poduzeće moglo funkcionirati kao cjelina i donositi dobit. Poduzeće čini temeljnu organizacijsku jedinicu koja obavlja neku ekonomsku djelatnost, tj. temeljni je poslovni subjekt.“ (Bolfek i Sigurnjak, 2011). U globalu poduzeće možemo podijeliti na objektivna, subjektivna i ustrojbeno. Pod objektivna smatramo sve ono bez čega poduzeće ne može poslovati, pod subjektivna znanje i ideje, a ustrojbeno podrazumijeva način povezivanja sredstava i rada u jednu cjelinu. Za uspješno funkcioniranje poduzeća bitno je da su svi sustavi međusobno usklađeni jer ukoliko bi se dogodilo da sustavi nisu međusobno usklađeni poduzeće neće poslovati na optimalnoj razini te u skladu s očekivanjima. Postoje različiti oblici poduzeća, a svako poduzeće može osnovati pojedinac ili više osoba zajedno.

Osnivači poduzeća mogu biti fizičke ili pravne osobe. Preduvjeti za osnivanje poduzeća te njegovo uspješno poslovanje su postojanje poduzetničke inicijative, postojanje poduzetnika, raspolaganje kapitalom i kvalificirana radna snaga. Budući da poduzeće prilikom osnivanja snosi i poslovni rizik, poduzetnik treba biti spreman da svoje

sposobnosti i sredstva, uz rizik, usmjeri u poduzetničku aktivnost. Zbog složenosti poduzeća nailazimo i na razne vrste koje se razlikuju po brojnim karakteristikama. Prema tome oblici poduzeća su podijeljena prema; vlasništvu, djelatnosti, veličini, ključnom resursu, pravnom obliku.

3.1.1. Prema vlasništvu

Podjela poduzeća prema vlasništvu bitna je zbog utvrđivanja načina na koji će se upravljati poduzećem. Razlikujemo tri vrste vlasništva a to su ; privatno, javno i mješovito. Ukoliko je imovina u vlasništvu određene osobe onda je to privatno vlasništvo i kao takvo možemo ga podijeliti kada postoji samo jedan vlasnik odnosno inokosno vlasništvo te ga u pravilu osniva jedna osoba koja unosi svoj kapital, a poduzetnik sam organizira rad i upravlja poduzećem te snosi sav rizik, kada je u obiteljskom vlasništvu odnosno obiteljsko poduzeće, ortačko poduzeće odnosno partnersko poduzeće, zadružno poduzeće kada postoji više vlasnika, te korporativno poduzeće kada ima mnoštvo pojedinačnih vlasnika. Inokosno poduzeće je u pravilu najjednostavniji oblik, osniva se putem osnivačkog akta o obavljanju djelatnosti ili ugovorom između više poduzetnika. Prednost takvih poduzeća su visoka motiviranost za dobit, efikasnost kontrole i efikasni menadžment. Obiteljsko je u vlasništvu obitelji i kao takvo osigurava radno mjesto i prihode za članove obitelji. U odlučivanju prava ima osnivač ili osoba koja je kupila poduzeće i najbliži srodnici, u upravljanje poduzećem uključena je najmanje jedna osoba iz obitelji. Njihova prednost je u tome što je predanost poslu znatno veća jer su članovi obitelji, a spremni su uložiti puno više truda nego što bi za nekog drugog. Budući da su oni navikli na određeni način rada pružaju otpor promjenama i to smatramo nedostatkom, uz utjecaj emocija. Ortačko društvo osniva se na ugovoru o osnivanju te njega trebaju potpisati svi osnivači. Zadružno vlasništvo ima svrhu obavljanja djelatnosti u interesu zadruga. Njome upravljaju zadrugari i radnici. Zadruga se ne smatra poduzećem jer je njezin prvenstveni cilj unaprjeđenje djelatnosti svojih članova. Društvenim vlasništvo je imovina koja je u vlasništvu cijele društvene zajednice, a da pri tome nije poznat pojedinačan nositelj vlasništva. Većinom je to vlasništvo crkve, sindikata i različitih udruga. Svojim djelovanjem nadopunjuju usluge od javnog interesa (npr. socijalne usluge) koje javne institucije ili privatna profitna poduzeća nisu u mogućnosti dovoljno kvalitetno obavljati; Državna su u vlasništvu države. Mješovito vlasništvo kombinacija je privatnog i javnog vlasništva.

Tablica 1. Utjecaji vlasništva

	SAMOSTALNO (INOKOSNO) VLASNIŠTVO	PARTNERSTVO ILI ORTAŠTVO	KORPORACIJA
Pravni oblik	trgovac pojedinac ili d.o.o	komanditno društvo ili d.o.o	dioničko društvo
Osnivanje	jedan osnivač	dva ili više ugovaratelja	tri ili više potpisnika osnivačkog akta
Prikupljanje sredstava	sredstva i krediti osnivača	sredstva i krediti ortaka	prodaja dionica
Podjela profita	sve osnivaču	ortacima prema ugovoru	dioničarima
Ovlasti	Osnivaču	prema ugovoru	upravnom odboru
Odgovornost	neograničena za t.p. a ograničena za d.o.o.	neograničena odgovornost glavnog ortaka, a ograničena za d.o.o.	ograničena visinom uloga
Zakonska ograničenja	nema	nema	ima

Izvor: Cingula i sur. (2002.)

3.1.2. Prema ključnom resursu

Uspješnost poslovanja ogleda se o tome koji je resurs najviše zastupljen. Razvrstavamo ih na stalna, obrtna sredstva i radne snage. Radne snage ovise o ljudskim potencijalima. Ljudski faktor smatra se izuzetno bitnim te njega treba neprestano ulagati. Obrtna sredstva naziv je za dio sredstava koji se obrne u poslovnu ciklus unutar jedne godine. Očekuje se povrat ulaganja s dospijanjem kraćim od jedne godine. Najveći dio cijene proizvoda je materijal i resursi potrebni za proizvodnju. Stalna sredstva koriste se na duži vremenski period. U jednom ciklusu reprodukcije proizvoda, čijoj proizvodnji služe, samo djelomično prenose svoju vrijednost, zadržavajući upotrebne karakteristike do kraja svog funkcionalnog vijeka. U velikoj mjeri koriste se oprema, a u manjoj količini radna snaga. Kod masovne proizvodnje, njihovi kapaciteti mogu biti ekonomski učinkoviti te omogućiti niske troškove. Do gubitaka može doći ako se kapaciteti ne koriste.

3.1.3. Prema gospodarskoj djelatnosti

Mogu se razlikovati proizvodna i uslužna, poljoprivredna, šumarska, ribarska, rudarska, industrijska, graditeljska, trgovinska, prometna, turistička, ugostiteljska i komunalna poduzeća. Kada poduzeće odluči kojom će se gospodarskom djelatnošću značajno će odrediti ostala obilježja njegove ekonomske - tehničke strukture i djelovanja. Mogu se dijeliti na ekstraktna i prerađivačka, a uslužna napoduzeća proizvodnih i osobnih usluga.

3.1.4. Prema veličini

Za definiranje oblika poduzeća prema veličini prvo ga trebamo kvalificirati prema broju zaposlenika, godišnjem prometu, aktivi/ dugoročnoj imovini te udjelima u poduzećima. Prema veličini dijelimo na ; mikro, malo i srednje poduzetništvo. Kako bi određeno poduzeće pripadalo MSP-u potrebno je zadovoljiti kriterije kao što su broj zaposlenih koji je u načeli i obavezna kategorija i godišnji promet ili aktiva/ dugoročna imovina. Da bi poduzeće bilo uspješno ono mora imati optimalnu veličinu što znači da može poslovati na onom stupnju iskorištenja kapaciteta na kojem se ostvaruje maksimalni dobitak. Prema tome možemo promatrati je li određeno poduzeće iznad ili ispod optimalne veličine. Određeno poduzeće može biti iznad ili ispod optimalne veličine i sa stajališta prihoda i troškova. Mikro subjekti u Republici Hrvatskoj malog poduzetništva imaju godišnji prosjek manje od 10 zaposlenih, malo poduzetništvo od 10 do 49 zaposlenih te veliko poduzetništvo od 50 do 249 zaposlenika. Pri određivanju optimalne veličine poduzeća rabi marginalna analiza koja se temelji na graničnim veličinama.

Kada govorimo o malim poduzećima kao prednosti možemo navesti da zadovoljavaju potražnju za robom i uslugama koja velika poduzeća ne mogu, fleksibilnija su te imaju elastičnu ponudu, posjeduju šire mogućnosti inovativnosti i uvođenja novih tehnologija, zahtijevaju univerzalni tip radnika i opreme, imaju brzu prilagodbu potražnji u uvjetima na tržištu koja se mijenjaju. Ključne prednosti su neovisnost, tržišna prilagodljivost, mogućnost ostvarenja financijskog uspjeha, sigurnost posla, obiteljsko zapošljavanje, izazov. Nedostaci malog poduzetništva su porast odgovornosti, mogućnost propadanja, podložnost fluktuacijama na tržištu, ovisnost o konkurenciji, financijska slabost, nedostatak znanja i stručnosti, nerazvijena pravna regulativa.

Tablica 2. Kategorije malog gospodarstva u RH

PODUZEĆE	GODIŠNJI BROJ ZAPOSLENIH	UKUPNI GODIŠNJI PRIHOD	ZBROJ BILANCE
MIKRO	<10	≤ 2 mil. €	≤ 2 mil. €
MALO	<50	≤ 10 mil. €	≤ 10 mil. €
SREDNJE	<250	≤ 50 mil. €	≤ 43 mil. €

Izvor: <http://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/smedefinition/>

3.1.5. Prema pravnom obliku

Kada govorimo o podjeli prema pravnom obliku razlike postoje prema ekonomskoj djelotvornosti i učinkovitosti, strukturi i odgovornosti članova, u načinu osnivanja u upravljanja. Odabirom pravnog oblika poduzetništva na posredan način odabire se i oblik poreza koji će se plaćati. Svaki od oblika reguliran je određenim zakonom, kao što su Zakon o trgovačkim društvima, Zakon o obrtu, Uredba o računovodstvu neprofitnih organizacija itd. Različiti pravni oblici djelovanja poduzeća razlikuju se prema upravljanju, načinu osnivanja, strukturi i odgovornosti članova te ekonomskoj djelotvornosti i učinkovitosti. Razlikujemo sljedeće vrste poduzeća prema pravnom obliku:

1. Komanditno
2. Javno trgovačko društvo
3. Društvo s ograničenom odgovornošću
4. Dioničko društvo

Svako od navedenih društava razlikuje se prema mnogim karakteristikama a jedna od njih je i sami način upravljanja društvom .

1. Komanditno

Komanditno društvo jeste trgovačko društvo. Može nastati preoblikovanjem nekog drugog tipa društva i osnivanjem. Razlikujemo komanditore i komplementari. Komanditori jamče samo do visine uloženog kapitala koje su unijeli u društvo i samim time nemaju pravo odlučivanja i nemaju pravo na upravljanje društvom, ali imaju pravo uvida u

poslovnije i u godišnja izvješća o rezultatima poslovanja dok komplementari jamče neograničeno i upravljaju društvom. Ukoliko komanditor u cijelosti uplati ulog koji se društvenim ugovorom obvezao unijeti u društvo tada ne mora odgovarati za obveze društva. Iz ovoga zaključujemo da se komanditno društvo čine dvije ili više osoba koji imaju cilj zajedničkog obavljanja poslovnih aktivnosti pod zajedničkom tvrtkom. Kod komanditnog društva nema temeljnog kapitala. Osniva se društvenim ugovor koji je temeljni akt društva, kao takvo mora se osnovati kao trajno društvo. Nije propisan najmanji ulog jer odgovornost članova pokriva podmirenje obveza društva. Osnivačka sredstva mogu biti u pravima, stvarima, novcu, radu i drugim uslugama. Komanditno društvo ima svoje sjedište koje se određuje ugovorom o osnivanju. Pogodno je za vođenje malih i srednjih poduzetništva. Ukoliko dođe do smrti nekog člana društva njegov nasljednik ne nastavlja u ulozi koju je imao ostavitelj već kao komanditor. Isto kao i ako dođe do situacije da neki od članova ne žele voditi poslove ili drugi članova ne žele. U interesu društva nije da oni iz njega istupe jer bi to moglo imati loše posljedice za društvo. U dobiti ali i u gubitku društva sudjeluju i komanditori i komplementari. Dobit se komanditori isplaćuje ako je u cijelosti uplatio ulog na koji se obvezao i to u roku na koji se obvezao ugovorom. Ukoliko dođe do gubitka sudjeluje samo u visini uloga koji je unio u društvo. Nije ovlašten zastupati društvo već ga zastupaju komplementari. Može doći i do preoblikovanja komanditnog društva i to u javno trgovačko društvo, gospodarsko interesnoudruženje, ortaštvo, dioničko društvo i društvo s ograničenom odgovornošću. Zaštitarska poduzeća u Hrvatskoj su većinom komanditna.

Osnivanje komanditnog društva dionice sredstvo je članovima društva da vode određeno poslovanje. Nije određeno u važećem Zakonu o poduzećima Može se definirati kao društvo s vlastitom pravnom osobnošću. Najmanje jedan član odgovara vjerovnicima za obveze društva cjelokupnom imovinom. Temeljem posjedovanja određenog broja dionica odgovaraju ostali članovi društva.

2. Javno trgovačko društvo

Javno trgovačko društvo je društvo u koje se udružuju dvije ili više pravnih ili fizičkih osoba. Razlog zbog kojeg se javna trgovačka društva osnivaju su trajno obavljanje djelatnosti pod zajedničkom tvrtkom. Vjerovnicima društva odgovara svaki član društva i to neograničeno solidarno svojom cjelokupnom imovinom. Ulog može biti sve što ima

vrijednost kao što su stvari, prava, novac, rad i druge usluge. Pogodan je za udruživanje rada i kapitala uz osobni angažman, manje obiteljsko poduzetništvo i neograničenu osobnu odgovornost za obveze društva. Minimalan iznos kapitala nije utvrđen. Razlog tomu je što vlastita odgovornost članova vrši zamjenu za postojanje temeljnog kapitala. Osnivanje društva provodi se društvenim ugovorom. Svi članovi društva podnose zahtjev za upis u sudski registar. Prema Ćesiću (2007.) prijava za sudski registar treba sadržavati tvrtku, sjedište, predmet poslovanja društva, ime, prezime i prebivalište, odnosno tvrtku i sjedište svakog člana društva osnivatelja, ime osoba ovlaštenih zastupati društvo i njihove ovlasti. Među članovima društva mora postojati solidarnost. Društvo se ne može osnovati radi obavljanja jednog posla već se osniva kao trajno društvo. Da bi javno trgovačko društvo uopće bilo trgovačko uvjet je samostalno obavljanje djelatnosti. Država se ne miješa u rad društva, ona donosi propise po kojima se društva osnivaju, spajaju, prestaju. Članovi društva društvu pridonose svojim sudjelovanjem u poslovanju i upravljanju društva, svojom osobnošću. Imovina društva se ne upisuje u sudski registar, ona nastaje uplatom uloga i poslovanjem društva. Načelima ugovorne slobode članova uređuju se unutrašnji odnosi unutar društva, a odnosi prema van su prisilne naravi radi zaštite interesa društva. Članovi sudjeluju i u dobiti ali i u pokrivanju gubitaka. Ćesić (2007.) smatra da se članstvo može steći nastankom javnog trgovačkog društva, pristupanjem društvu, prijenosom udjela na novog člana, sveopćim sljedbeništvom, tj. nasljeđivanjem umrlog člana fizičke osobe ili statusnom promjenom pravne osobe. Postoje dva načina vođenja poslova, a to su pojedinačni i skupni. Razlozi za prestanak javnog trgovačkog društva su stečaj, otkaz nekoga od članova društva, smrt, istek vremena za koje je osnovano, odluka članova društva, pravomoćna odluka suda.

3. Društvo s ograničenom odgovornošću

D.O.O. ili punim nazivom društvo s ograničenom odgovornošću je trgovačko društvo. Jedna ili više pravnih osoba ulažu temeljne uloge koji ne moraju biti jednaki i s kojima sudjeluju u unaprijed dogovorenom temeljnom kapitalu.

Osnovati d.o.o. može samo jedna osoba i uz to broj članova nije ograničen. Upisom u sudski registar stječe pravnu osobnost, a brisanjem iz sudskog registra gubi pravnu osobnost. Osnivanje društva provodi se simultano. Za osnivanje društva minimalni temeljni kapital je 20.000,00 kn i on se dijeli na temeljne uloge koji ne moraju biti jednaki. Osnivač društva prilikom osnivanja preuzima samo jedan ulog te iz ovoga možemo

zaključiti da prilikom osnivanja vrijedi pravilo koliko imamo osnivača toliko ima uloga, a kasnije se može steći više poslovnih udjela. Najmanje pola temeljnog kapitala mora biti uloženo u novcu, a ostatak temeljnog uloga može biti u stvarima i/ili pravima. Osnivač stječe određena prava uplatom temeljnog naloga jer tako stječe poslovni udio, ali to i predstavlja i preuzimanje određenih obaveza prema društvu. Zakonom je utvrđeno da članovi društva ne odgovaraju za obveze društva. Članovi mogu izgubiti ono što su unijeli u društvo jer oni snose poslovni rizik. Obvezatni organi društva s ograničenom odgovornošću su uprava i skupština, a nadzorni organ jeste fakultativni organ. Skupština je najviši organ društva. Prema Česiću (2007.) članovi ostvaruju svoja članska prava i u kojem se izražava volja članova koja predstavlja volju društva. Uprava se sastoji od jednog ili više članova. Svaka poslovno sposobna osoba koja nije član nadzornog odbora može biti član uprave. Član ne smije biti osoba koja je kažnjena za određena kaznena djela, protiv koje je izrečena mjera sigurnosti zabrane obavljanja zanimanja koje je obuhvaćeno predmetom poslovanja društva. U skladu s društvenim ugovorom uprava vodi poslove i zastupa društvo. Članovi nadzornog odbora potpuno poslovno sposobne fizičke osobe, a imenuju ih članovi društva svojom odlukom. Osnovna svrha d.o.o. je prikupljanje kapitala potrebnog za pokretanje posla. U Republici Hrvatskoj ovo je najrašireniji oblik poduzeća.

4. Dioničko društvo

Dioničko društvo ili skraćeno d.d. je trgovačko društvo kapitala. Temeljni kapital dijeli se na dionice. Osobe koje su u društvo uložile određeni dio kapitala su članovi toga društva. Članovi društva u ukupnom temeljnom kapitalu sudjeluju s brojem dionica koji odgovara uloženom kapitalu. Najniži iznos temeljnog kapitala je 200.000,00 kuna i to moraju biti izraženi u kunama. On nije imovina društva. Može se utemeljiti na simultano osnivanje odnosno otkupom svih dionica pri osnivanju i na sukcesivno odnosno upućivanjem javnog poziva za otkup dionica. Ako se članovi društva promijene uloženi kapital ostaje isti, stoga je uloženi kapital važan kod osnivanja i postojanja dioničkog društva. Društvo cjelokupnom svojom imovinom samostalno i neograničeno odgovara za preuzete obveze. Glavnicu dijelimo na određeni broj dionica jednake vrijednosti.

Prilikom upisa sudski registar dioničko društvo stječe svojstvo pravne osobe. Za dioničko društvo bitno je da je uplaćen temeljni iznos kapitala dok nije važno tko u njemu sudjeluje kao osnivač odnosno dioničar društva. Ulog koji se unese u temeljni kapital ostaje u

društvu te on nije vezan za osobu koja ga je unijela, to podrazumijeva i kada se dioničari kao članovi društva mijenjaju. Ulozi u društvu ne moraju biti isti, a uloženi se izražavaju dionicama. Uplatom uloga dioničar stječe prava i obveze koja mu pripadaju. Osnivači mogu domaće i inozemne pravne i fizičke osobe. Između dioničara i osnivača dioničkog društva postoji razlika odnosno to nije isti pojam, osoba koja je kupila dionicu kada je ona nakon osnivanja promijenila vlasnika naziva se dioničar, ali se on ne smatra osnivačem društva. Osnivači na sebi imaju odgovornost, oni odgovaraju za štetu nanесenu društvu radi prihvatanja dioničara koji financijski nije sposoban, ako je šteta društvu nanесena putem neopreznog preuzimanja ili ulaganja stvari ili prava te ukoliko je šteta nanесena prilikom samog osnivanja društva davanjem nepotpunih i netočnih informacija u vezi s osnivanjem. Dioničko društvo ne bi moglo poslovati bez svoja tri organa, a to su uprava, glavna skupština te nadzorni odbor. Svaki od ovih organa ima svoju funkciju te je svaka ta funkcija drugačija te se oni međusobno ne mogu spojiti. Uprava ima funkciju zastupanja društva i njeno pravo se ne može ograničiti također na vlastitu odgovornost vodi poslove, glavnoj skupštini pripadaju svi dioničari društva, a nadzorni odbor nadzire poslovanje društva.

Prema Česiću (2007.) prednosti dioničkog društva su; prodajom dionica može se doći do vlastitog novca, moguće je raspodijeliti rizik kupnjom dionica različitog društva, pruža se mogućnost stjecanja pretežnog broja dionica i prema tome stjecanja odlučne riječi u društvu bez angažiranja čitave imovine, znatno manji rizik sveden samo na gubitak uplaćenog uloga preuzima osoba koja nema dostatno novca za osnivanje. Nedostaci dioničkog društva su; veliki dioničari redovito vode društvo, budući da se radi o tuđem kapitalu uprava je sklonija riskantnijim poslovima, dionice mogu biti predmet špekulacije na burzi zbog svoje lake prenosivosti.

3.2. Vrste dionica

Dionice su pojam koji se često spominje u našem okruženju. Dionica je vrijednosni papir, pismena isprava ili elektronski zapis koji svojim vlasnicima daje točno određena prava. Mogu glasiti na donositelja a to znači da se prenose običnom predajom iz ruke u ruku i ime. Mora glasiti na ime ukoliko se izdaje prije uplate punog nominalnog iznosa. Ona je vrijednosni papir koji izdaje dioničko društvo i oni glasi na određeni dio temeljnog kapitala. Suvlasnikom društva postaje se kupnjom dionica toga društva. Izdavanjem

dionica društvo dolazi do besplatnog i trajnog izvora kapitala budući da su dionice dugoročni instrument financiranja bez unaprijed određenog roka dospijeca. Dionice smatramo korporativnim vrijednosnim papirima bez unaprijed određenog roka dospijeca, te kao jednu od osnovnih vrsta dugoročnih papira. Vlasnik dionice može imati pravo kod upravljanja te ima pravo sudjelovati u dobiti. Sastoji se od:

1. Plašta dionice
2. Kuponski arak
3. Talon

Plašt dionice dolazi od njemačke riječi Aktienmantel, te je temeljna isprava. Bitna je potvrđuje postojanje isprave o dionici kao vrijednosnom papiru. Smatra se valjanom ako kupon i talon nisu izdani. Plaštom dionice članovi imaju pravo sudjelovanja u temeljnom kapitalu, dividendi i pravu glasa, ona je službena potvrda članstva i time se smatra najvažnijim dijelom dionice. Sastoji se od datuma izdavanja, serijski broj dionice, faksimil potpisa statutom osoba ovlaštenih za izdavanje dionice, oznaka vrste i roda dionice, tvrtka i sjedište izdavaoca dionice, znaka da se radi o dionici i njena nominalna svota, tvrtka na koju glasi dionica na ime ili naznaka da glasi na donositelja. Može sadržavati i neke fakultativne dijelove kao što je npr. neku povlasticu iz dionice.

Kuponski arak služi za naplatu dividende. Sadrži podatke potrebne za povezivanje plašta s kuponom a to su broj dionice na koju se odnosi, redni broj, tvrtku koja izdaje dionice i faksimil potpisa ovlaštenih osoba izdavatelja.

Talon ima ulogu da se dužnik obveže da će izdati nove kupone za naplatu kamata ili dividende kada se stari istroše. Vlasnik dionice ostvaruje pravo na nove kuponske arke. Talon mora sadržavati broj dionice na koju se odnosi.

Investitor ulaganjem u dionice može realizirati dohodak na dva načina, a to su dohodak ostvaren temeljem kapitalnog dobitka od prodaje dionice i dohodak od dividende.

Dividenda predstavlja raspodjeludioničarima korporacijske imovine na temelju postotnog udjela u vlasništvu. Dividenda u novcu je najstariji oblik, te čine gotovo trećinu ukupnog povrata dionica, a postoji i dividenda u dionicama i otkup dionica. Isplata dividende ovisi o poslovnom rezultatu i veličini dobiti kompanije. Regularne dividende su najčešći oblik, a korporacija može podijeliti likvidacijske dividende i izvanredne dividende. Izvanredne dividende su one koje proizlaze iz zadržane dobiti prethodnih godina, a likvidacijske

predstavljaju distribuciju kapitala. Isplata dividende u obliku dionice događa se kada društvo nije u mogućnosti očekivane novčane dividende zbog rasporeda obaveza ili kada kompanija za potrebe rasta i ekspanzije želi zadržat novčanu protuvrijednost. Odluku o isplati dividende na godišnjoj skupštini na prijedlog uprave i nadzornog odbora donose dioničari. O raspodijeli dijela čistog dobitka koji nije raspoređen u zakonske, statutarne i ostale rezerve odlučuje glavna skupština društva. Na temelju statuta uprava tijekom godine može odlučiti da seiz očekivanog neto dobitkaisplati predujam na ime dividende. Kod isplate dividende treba razlučiti tko ima pravo na isplatu, što preciziratehnika isplate dividendi. Datumi koji su bitni kod isplate dividende su datum stjecanja prava na dividendu, datum izglasavanja, datum kad su dionice bez dividendi, zadnji datum sa pravom na dividendu, datum isplate. Na kraju obračunske godine dividendu mogu dijeliti mala trgovačka društva, iako trgovačka društva nisu dužna svaki put isplatiti dividendu. Mlade tvrtke u razvoju mogu odabrati da će dobiti uložiti u rast tvrtke.

Dionice se mogu prodavati i kupovati na sekundarnom tržištu kapitala, a na primarnom tržištu kapitala mogu se kupovat. Društvo može izdati dionice s nominalnim iznosom i dionice bez nominalnog iznosa. Kod dionice s nominalnim iznosom , iznos dionice ne može biti manji od 10,00 kn jer bi bila bezvrijedna. Ona ima označen iznos njezine nominalne vrijednosti u odnosu na temeljni kapital. Dionice bez nominalnog iznosa u temeljnom kapitalu društva sudjeluje u jednakim dijelovima. Mogu se izdati za isti ili za viši iznos temeljnog kapitala.

Skup određenih prava koje dionica predstavlja možemo podijeliti u dvije skupine a to su imovinska prava odnosno pravo na isplatu dijela sudjelovanja u temeljnom kapitalu društva, pravo na dividendu, pravo prvenstva pri upisu novih dionica u slučaju odluke o povećanju kapitala novim ulozima, prava na dividendu, pravo na isplatu dijela ostatka likvidacijske odnosno stečajne mase i upravljačka prava koje proizlazi iz dionice je glavno upravljačko pravo dioničara kojim ima pravo na glas u skupštini društva razmjerno dijelu temeljnog kapitala koji čini. Uprava društva za dionice na ime i privremenice mora voditi registar dionica. Putem registra dionica dioničar i društvo mogu saznati tko se prema društvu može legitimirati kao dioničar dionice na ime, tko su dioničari s dionicama na ime, tko je dužnik za iznos uloga koji još nije uplaćen, tko je prednik isključenog dioničara. Ukoliko netko iz društva smatra da je pojedinac u knjizi dionica kao dioničar upisan ne opravdano, društvo može izbrisati upis ali pod uvjetom da je dioničar obavješten te mu je dan primjeren rok za prigovor.

Dionice koje stječe isto društvo koje ih je izdalo nazivaju se vlastite dionice. Vlastite dionice ne smije upisati društvo jer bi time stjecanje dionica bilo u suprotnosti s načelom očuvanja kapitala i načelom zaštite kapitala i vjerovnika.

Mjesto na kojem se trguje dionicama naziva se burza. Burza je vrlo bitna jer je ona najznačajnije organizirano tržište kapitala. Dakle definicija burze bila bi da je ona visoko specijalizirana i organizirano tržište gdje se trguje raznim uslugama i robama po točno utvrđenim pravilima u točno određeno vrijeme. Ulagačima omogućuje kupnju i prodaju dionica, a trgovačkim društvima izdavanjem novih dionica prikupljanje novca. Trgovati se može vrijednosnim papirima i međunarodnim valutama. Burza je osnovana 1531. Godine. Njezina najvažnija zadaća je da vrijednosne papire standardizirane kvalitete stavi u promet. Od ostalih tržišta, burza vrijednosnih papira razlikuje se u povezivanju kupaca i prodavača, prema pravilnosti rada i poslovanja, te se određuje najrealnija cijena predmeta poslovanja. Direktno na burzi mogu trgovati brokери i specijalisti. Na osnovu zahtjeva i dokumentacije vrši se prijem u članstvo burze. Burza je dužna osigurati zaštitu sudionicima u trgovanju i osigurati standardizaciju predmeta trgovine i samih pravila trgovanja. Trgovanja imaju određeno kada se otvaraju i zatvaraju. Burze su privatne kompanije koje se međusobno natječu na tržištu. Najpoznatije svjetske burze su NYSE, NASDAQ, TSE a u Hrvatskoj Zagrebačka burza koja je i jedina. CROBEX je službeni dionički indeks Zagrebačke burze. Crobex prikazuje kretanje cijena poduzeća koje čine burzu (slika 1.).

Naslovna → Trgovinski podaci i statistike → Pregled trgovine na Uređenom tržištu za 04.09.2020 ispiši

Pregled trgovine na Uređenom tržištu za 04.09.2020

5.9.2020 17:40:00 Prikaži

Svi Dionice

Obveznice Komercijalni zapisi

Kretanje indeksa 04.09.2020

CROBEX®	-0,98	1.608,77
CROBEX10®	-1,10	993,12
CROBEXPLUS	0,08	1.058,91
CROBIS	-0,02	112,0550
CROBIStr	-0,02	184,9150
CROBEXprime	-0,66	936,0300

Kratki izvještaj za 04.09.2020

Ukupni promet	9.138.083 Kn
Redovni promet	9.138.083 Kn
Dionice	8.115.083 Kn
Obveznice	1.023.000 Kn
Strukturirani	0 Kn
Blok promet	0 Kn
OTC promet	0 Kn

Sve	Službeno tržište	Redovito tržište	Vodeće tržište							
Simbol	Sektor	Zaključna	Zadnja	Promjena %	Prva	Najviša	Najniža	Prosječna	Količina	Promet
ADPL	CL	135,00	135,00	-1,46 % ▼	136,00	136,00	135,00	135,59	811	109.960,00
ADRS2		375,00	375,00	-1,57 % ▼	377,00	378,00	370,00	373,01	1.546	576.680,00
ARNT	I	268,00	268,00	-0,74 % ▼	268,00	268,00	268,00	268,00	13	3.484,00
ATGR	G	1.260,00	1.260,00	-0,79 % ▼	1.270,00	1.270,00	1.260,00	1.260,34	740	932.650,00
ATPL		204,00	204,00	0,00 % =	202,00	204,00	198,50	200,65	400	80.258,50
BDMR		170,00	170,00	-15 % ▼	170,00	170,00	170,00	170,00	36	6.120,00
DDJH	MA	3,90	3,90	+14,71 % ▲	3,40	3,98	3,12	3,59	50.013	179.678,38
DLKV		7,58	7,58	+1,07 % ▲	7,32	7,66	7,22	7,42	55.525	412.083,90
ERNT	CI	1.270,00	1.270,00	-3,79 % ▼	1.310,00	1.310,00	1.270,00	1.281,40	437	559.970,00
H217A		102,30	102,30	0,00 % =	102,30	102,30	102,30	102,30	1.000.000	1.023.000,00
HPB		442,00	442,00	-0,45 % ▼	442,00	444,00	442,00	442,16	75	33.162,00
HT	JB	168,00	168,00	-1,18 % ▼	168,50	169,00	168,00	168,39	13.858	2.333.487,00
IGH	MB	158,00	158,00	+2,6 % ▲	152,00	159,00	150,00	153,25	1.223	187.425,00
INGR	MA	8,55	8,55	-3,93 % ▼	9,00	9,00	8,55	8,80	8.245	72.570,00

Slika 1. Prikaz trgovinskih podataka i statistike na Zagrebačkoj burzi na datum 4.9.2020.

Izvor: <https://zse.hr/default.aspx?id=26521>

Razlikujemo dvije vrste dionica:

- Redovite
- Povlaštene

3.2.1. Redovite dionice

Redovite dionice su one koje svojem vlasniku odnosno imatelju na skupštinama daju pravo glasa i to dioničkog društva čije dionice i posjeduje. Time mu se omogućuje isplatu dividendi ili dobiti i nakon likvidacije društva isplatu preostale imovine. To su dionice koje društvo prvo izdaje, a ukoliko dođe do stečaja povlači ih zadnje. Uobičajeni vlasnici dionica također mogu zaraditi dividendu - isplatu redovito vlasnicima dionica, ali te su dividende obično promjenjive i nisu zajamčene. Kao što im i sam naziv kaže redovite dionice su one koje su uobičajene. Kada govorim općenito o dionica, tada se to odnosi na dionice u ovome obliku. Većina izdanih dionica zapravo je u obliku redovitih dionica. Jedan glas po dionici dobivaju ulagači i s time biraju članove uprave koji nadgledaju glavne odluke uprave. Štoviše, zajednički dioničari mogu sudjelovati u važnim korporativnim odlukama glasovanjem. Oni mogu sudjelovati u izboru odbora direktora i glasati o

različitim korporativnim pitanjima kao što su korporativni ciljevi, politike i podjele dionica. Ukoliko gledamo dugoročno, redovite dionice donose veće prinose od svih ostalih putem rasta kapitala. Podrazumijevaju najveći rizik jer veći povrat donosi cijenu. Kod redovitih dionica rizik investitora je viši nego kod bilo kojih drugih vrijednosnih papira. Rizik je razlog zbog kojeg investitor ne ulaže u redovite dionice, osim ako se ne nudi stopa povrata koja će uvjeriti ulagače na prihvaćanje rizika. Ukoliko poduzeće likvidira i bankrotira tada zajednički dioničar neće dobiti novac dok se isplate vjerovnici, povlašteni dioničari i obveznici. U slučaju stečaja ikakav povrat sredstava je minimalan. Uz to, u slučaju likvidacije tvrtke, imatelji običnih dionica posjeduju prava na imovinu tvrtke. Međutim, budući da su zajednički dioničari na dnu prioritete ljestvice, vrlo je malo vjerojatno da će dobiti naknadu u slučaju likvidacije. Redovite dionice prijavljuju se u dioničkom kapitalu bilance tvrtke. Saldo redovitih dionica izvještavat će se u bilanci korporacije kao sastavni dio uplaćenog kapitala, dio unutar kapitala dioničara. Investitori bi trebali diversificirati svoj portfelj stavljanjem novca u različite vrijednosne papire na temelju njihove spremnosti na rizik. Prva redovita dionica osnovana je 1602. godine. Osnovana ju je Istočno indijska tvrtka i predstavila je na Amsterdamskoj burzi.

Klasifikacija običnih dionica ne postoji. Međutim, neke tvrtke mogu izdati dvije klase običnih dionica. U većini slučajeva, tvrtka će izdati jednu klasu dionica s pravom glasa i drugu klasu dionica bez prava glasa (ili s manjom snagom glasa). Glavno obrazloženje korištenja dvostruke klasifikacije je očuvanje kontrole nad tvrtkom. Unatoč razlici u glasačkim pravima, različite klase obično uživaju ista prava na dobit tvrtke.

.

3.2.2. *Povlaštene dionice*

Kao što i sam naziv kaže ovo je vrsta dionica koja svojem imatelju daju povlaštena prava kao što je pravo na dividendu u prethodno utvrđenom iznosu. Drugu glavnu vrstu dionica najčešće uspoređuje se s obveznicima. Ulagateljima se obično isplaćuje fiksna dividenda. Kada je riječ o dividendama koje u pravilu donose više nego obične dionice, mogu se isplaćivati mjesečno i tromjesečno. Te se dividende mogu utvrditi ili postaviti u smislu referentne kamatne stope. Često se u opisu izdavanja navode kao postotak. Povlašteni tretman također imaju i preferencijalni dioničari, njima se dividenda isplaćuje prije nego zajedničkim dioničarima, što uključuje slučaj bankrota ili likvidacije. Investitorima se

obično zauvijek jamči fiksna dividenda. Poželjne cijene dionica manje su promjenjive od uobičajenih cijena dionica, što znači da su dionice manje sklone gubitku vrijednosti, ali su i manje sklone dobivanju vrijednosti. Općenito, povlaštene dionice najbolje su za investitore koji daju prednost prihodima tijekom dugoročnog rasta. Povlaštene dionice predstavljaju određeni stupnja vlasništva nad tvrtkom, ali nemaju ista glasačka prava, također to se može razlikovati od tvrtke do tvrtke. Kod povlaštenih dionica tvrtka ima mogućnost kupiti dionice od dioničara iz bilo kojeg razloga u bilo koje vrijeme, a najčešće je to za premiju, odnosno dionice se mogu pozvati. Ako se dionice mogu pozvati, izdavatelj ih može kupiti po nominalnoj vrijednosti nakon određenog datuma. Npr., ako kamatne stope padnu, a prinos od dividende ne mora biti toliko visok da bi bio atraktivan, tvrtka može nazvati svoje dionice i izdati drugu seriju s nižim prinosom. Dionice mogu nastaviti trgovati nakon datuma poziva ako tvrtka ne iskoristi ovu opciju. Povlaštene dionice mogu se smatrati više kao dug nego kapital. Odluku o isplati dividende donosi upravni odbor tvrtke. Povlaštene dioničari imaju ograničena prava, a ona ne uključuju glasanje. Obično nemaju glasačka prava, iako se prema nekim ugovorima ta prava mogu vratiti dioničarima koji nisu dobili dividendu. Ukoliko tvrtka mora suspendirati svoju dividendu, povlaštene dioničari mogu primiti zaostale plaće prije nego dividenda nastavi raspodjelu za zajedničke dioničare, Ovakve dionice poznate su kao kumulativne. Ukoliko tvrtka istodobno ima više povlaštenih dionica, one se mogu zauzvrat rangirati prema prioritetu. Rangovi se nazivaju prva preferencija, druga preferencija itd. Neke povlaštene dionice su konvertibilne, što znači da se pod određenim okolnostima mogu zamijeniti za određeni broj običnih dionica. Upravni odbor može glasati za pretvorbu dionica, investitor može imati mogućnost konverzije ili dionica može imati određeni datum u kojem se automatski pretvara. Dolaze u različitim oblicima. Tvrtka može izdati povlaštene dionice pod gotovo bilo kojim uvjetima, pod pretpostavkom da ne krše zakone ili propise. Najpoželjnija izdanja nemaju datume dospeljeća. Institucije su obično najčešći kupci povlaštenih dionica, a je zbog određenih poreznih pogodnosti koje su im dostupne, a nisu pojedinačnim investitorima. Neki izdaju povlaštene dionice jer im propisi zabranjuju više preuzimati dugove ili zato što riskiraju pad (tablica 3.)

Tablica 3. Razlike između redovitih i povlaštenih dionica

	Redovite	Povlaštene
Prednosti	<ul style="list-style-type: none"> -potencijal za veći dugoročni povrat -glasačka prava 	<ul style="list-style-type: none"> - dividende su obično veće, fiksne i zajamčene. - iskustva s cijenama manje nestabilnosti - vjerojatnije je da će povlašteni dioničari povratiti barem dio ulaganja u slučaju bankrota
Nedostaci	<ul style="list-style-type: none"> - dividende, ako su dostupne, često su niže, promjenjive i nisu zajamčene. - cijena dionica i dividendi mogu doživjeti veću nestabilnost. - vjerojatnije da će izgubiti ulaganje ako tvrtka bankrotira. 	<ul style="list-style-type: none"> - niži dugoročni potencijal rasta. - u većini slučajeva nema glasačko pravo.
Najbolje su za:	-ulagači u potrazi za dugoročnim rastom.	-ulagači koji traže prihod

Izvor: <https://www.nerdwallet.com/blog/investing/types-of-stocks/>

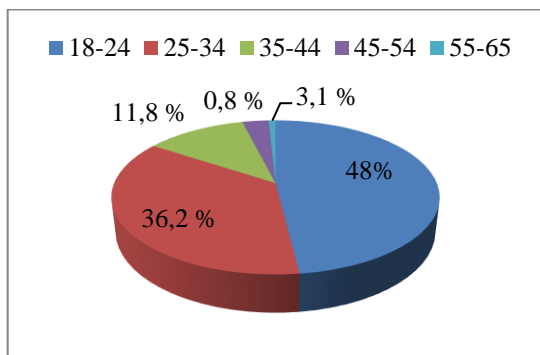
3.3. Anketno istraživanje

Anketno istraživanje je provedeno na području Republike Hrvatske u vremenskom razdoblju od 07.08.2020. do 21.08.2020. Anketa sadrži 17 pitanja i popunilo ju je 127 ispitanika. Provedena je u Google aplikaciji „Google obrasci“.

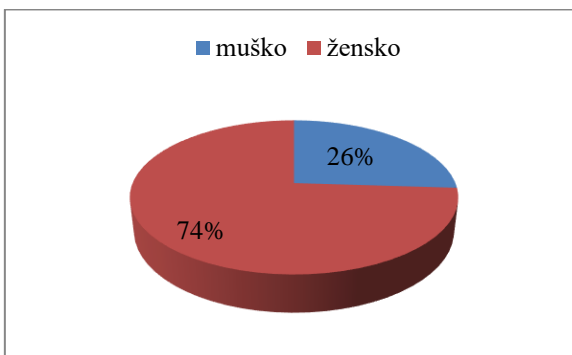
Anketi je pristupilo 74% ženske populacije, odnosno oko 94 osobe, dok je od muške populacije ispunilo 26% tj. 33 osobe. (Grafikon 2.) Anketa je formirana u 5 starosnih stupina u dobi od: 18-24 godine, 25-34 godine, 35-44 godine, 45-54 godine i od 55-65 godina. Anketi je najviše ljudi pristupilo u dobi od 18-24 godine 48% (61 osoba), zatim u dobi od 25-34 godine 36,2% (46 osoba). U dobi od 35-44 godine ispunilo je 11,8% (15

ispitanika). Najmanje ispitanika ima u dobi od 45-54 godine 3,1% (4 ispitanika) te u dobi od 55-65 godine 0,8% odnosno 1 osoba. (Grafikon 1.)

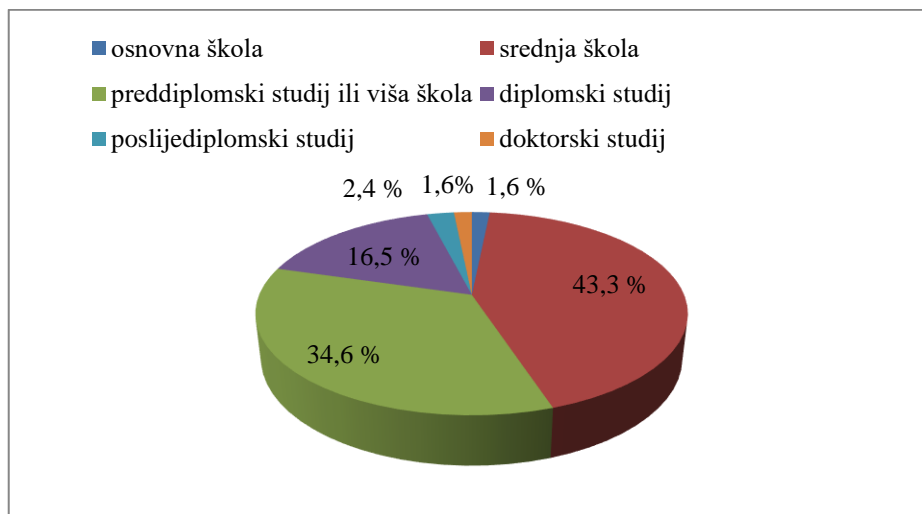

Grafikon 1. Dob ispitanika

Grafikon 2. Spol ispitanika

Anketi je pristupilo najviše ispitanika sa završenom srednjom školom od 43,3% (55 osoba), nakon toga sa preddiplomskim studijem 34,6% (44 osobe), sa diplomskim studijem udjel ispitanika je 16,5% (21 osoba). Najmanje ispitanika ima sa najvišim stupnjem obrazovanja: sa poslijediplomskim studijem 2,4% (3 ispitanika), sa doktorskim studijem 1,6% (2 ispitanika), te sa osnovnom školom u udjelu od 1,6% (2 ispitanika); (Grafikon 3.)

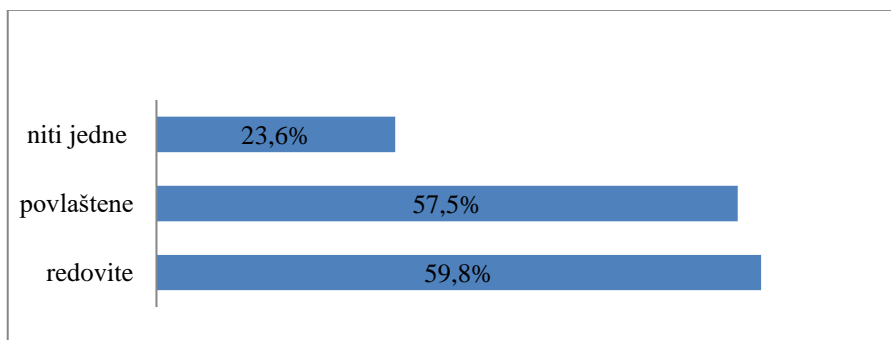

Grafikon 3. Najviši stupanj obrazovanja ispitanika

Jedno od pitanja u anketi je koliko su zapravo ljudi upućeni u terminologiju, vrste i način trgovanja dionicama. Od 127 ispitanika, 18,1% je nedovoljno upućeno u terminologiju,

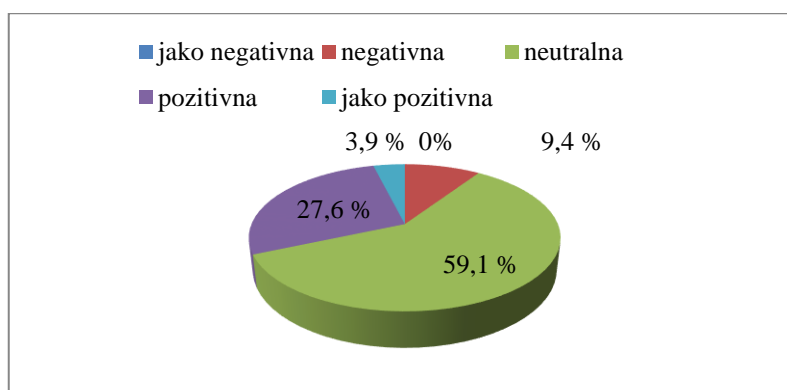
vrste i način trgovanja dionicama, a 11,8% je potpuno upućeno u terminologiju, vrste i način trgovanja dionicama.

Istraživanje prikazuje da oko 30 ispitanika (23,6%) nije čulo niti za jednu vrstu dionica. Za redovitu vrstu dionica je čulo 76 ispitanika odnosno 59,8%, dok je za povlaštene oko 73 ispitanika tj. 57,5%. (Grafikon 4.)

Grafikon 4. Vrste dionica za koje su ispitanici čuli

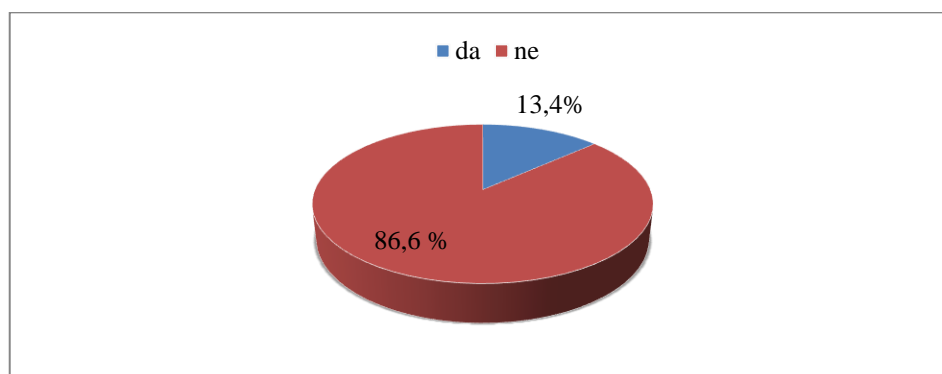
Prilikom samog razmišljanja o dionicama i investiranju u njih, percepcija i svijest ljudi o njima. Istraživanje je pokazalo da svega 12 ispitanika odnosno 9,4% ima negativnu percepciju , 75 ispitanika ima neutralnu percepciju (59,1,%). Pozitivnu percepciju na dionice ima 27,6% odnosno 35 ispitanika, dok jako pozitivnu percepciju ima oko 9,4% tj. 12 ispitanika. Također, 43,3% smatra da je investiranje u dionice prilika oko 55 ispitanika, dok 56,7% smatra da je investiranje u dionice rizik oko 72 ispitanika. (Grafikon 5.)

Grafikon 5. Percepcija ispitanika o dionicama i investiranju

Prema anketnom istraživanju, svega 12,6% ispitivača preferira visoki rizik i visoki profit, a niski rizik i niski profit 21,3%, dok kombinaciju visokog/niskog rizika i visokog/niskog profita preferira 66,1%.

Svega 13,4%, odnosno 17 ispitanika ima iskustva sa dionicama, dok 86,6% tj. 110 ispitanika nema iskustva sa dionicama. Ovo pitanje je izvedeno kao kontrolno pitanje te oni ispitanici koji su odgovorili negativno anketa se za njih završila, dok oni koji su odgovorili pozitivno nastavili su ispitivanje ankete. (Grafikon 6.)

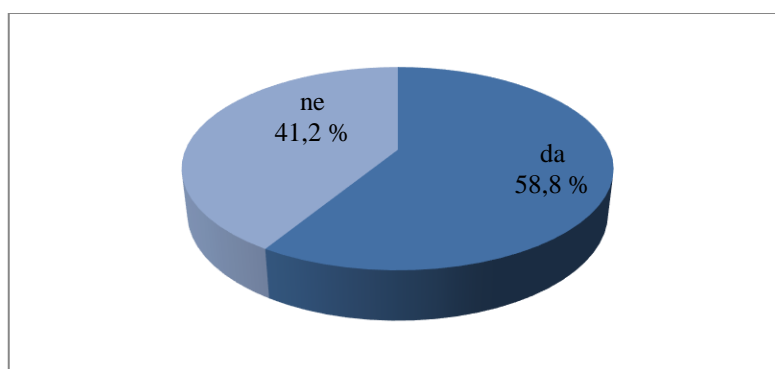

Grafikon 6. Iskustvo ispitanika s dionicama

Tako da iskustvo s trgovanjem dionicama imalo je 11 ispitanika, odnosno 64,7%, dok ostali 7 ispitanika nije imalo iskustava s dionicama tj. 35,3%. Samim time, 52,9% posjeduje dionica (9 osoba), a 47,1,% ne posjeduje dionice (8 osoba).

Ispitanici koji posjeduju dionice stekli su ih na način da su ih: kupili 30% (3 osoba); naslijedili 80% (8 osoba); braniteljske i prograniczne 10% (1 osoba).

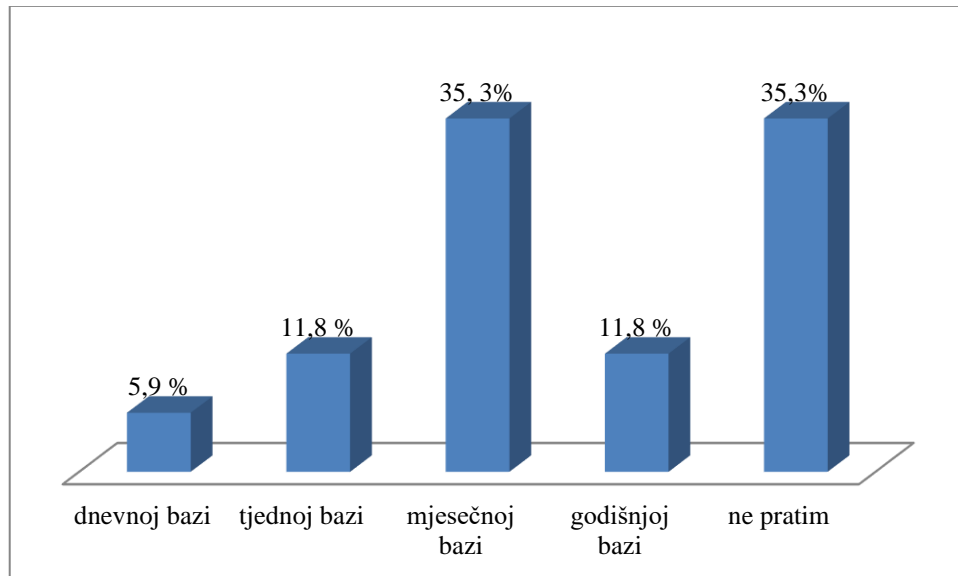
41,2% (7 osoba) nisu nikada ostvarili zaradu prodajom dionica, 58,8% (10 osoba) su zaradili prilikom prodaje dionica. (Grafikon 7.)

Grafikon 7. Jesu li ispitanici ikada ostvarili zaradu prodajom dionica

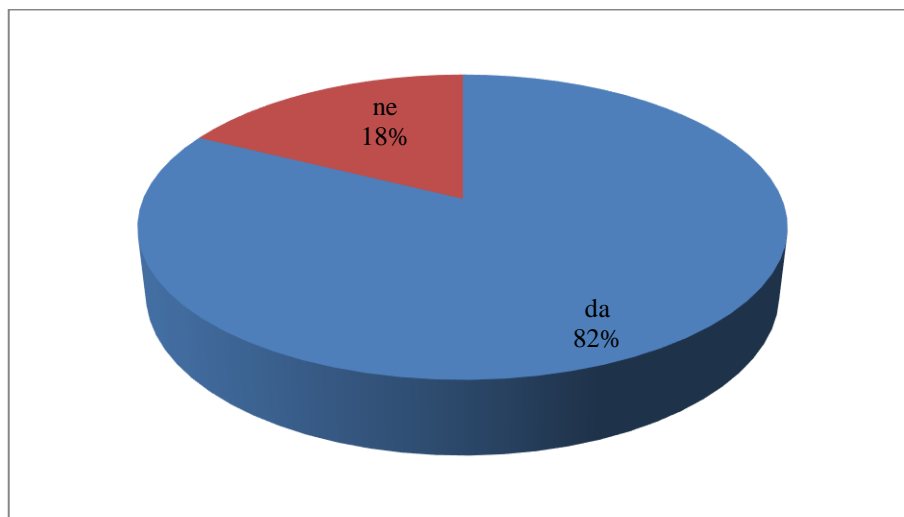
Anketno istraživanje prikazuje da je 47,1% (8 osoba) nije ostvarilo zaradu prilikom prodaje dividendi, dok je 52,9% (9 osoba) ostvarilo zaradu prilikom prodaje dividendi.

Prema anketnom istraživanju 35,3% ne prati stanje na burzi, dok 64,7% prati stanje na burzi. Na godišnjoj bazi 11,8% ispitanika prati stanje na burzi, 35,3% na mjesečnoj bazi prati stanje na burzi, na tjednoj bazi 11,8% prati stanje na burzi, dok na dnevnoj bazi 5,9%. (Grafikon 8.)

Grafikon 8. Prate li ispitanici stanje na burzi

Prema anketnom istraživanju 82,4% (14 osoba) smatra da je pametno ulagati u dionice, dok ostalih 17,6% (3 osobe) smatra da nije pametno ulagati u dionice.(Grafikon 9.)

Grafikon 9. Smatraju li ispitanici da su dionice pametno ulaganje

4. ZAKLJUČAK

Osnivanje dioničkog društva započelo je u 18.stoljeću kada je trgovina vrijednosnih papira doživjela svoj maksimum. Vrijednosni papiri se dijele na dionice i obveznice. Dionica predstavlja vrijednosni papir kojim se trguje na burzama vrijednosnih papira. Za izdavačko poduzeće predstavlja način prikupljanja kapitala dok za kupce ulaganje kapitala. Pokazatelji su uspješnosti poslovanja i managementa društva, također ovisno je o poslovanju društva, cijene dionica će padati i rasti. Trgovanje dionicama obavlja se na burzi. Za trgovanje dionicama potrebno je imati kvalitetne informacije, kretanju cijena dionica i stanju na tržišta.

Sam način trgovanja dionicama je jako rizičan posao, ali dobrim funkcioniranjem ostvaruje se odlična zarada. U Republici Hrvatskoj trguje se na Zagrebačkoj burzi.

U završnom radu navedena su dva oblika dionica, a to su redovite i povlaštene dionice. Redovite imaju potencijal za veći dugoročni povrat i najbolje su za ulagače u potrazi za dugoročnim rastom, dok povlaštene dionice imaju iskustvo sa cijenama manje nestabilnosti te imaju niži dugoročni potencijal rasta i najbolje su za ulagače koji traže prihode

Prilikom organiziranja poduzeća potrebno je odabrati pravilni pravni oblik kojim će se izbjeći preveliki rizik poslovanja poduzeća. Danas u Hrvatskoj se osnivaju mala poduzeća koja jako brzo ostvaruju konkurentnost na domaćem tržištu, nasuprot njima velika poduzeća imaju jako veliku moć na tržištu i to su postigli udruživanjem brojnih drugih poduzeća, tako da mogu konkurirati inozemnom tržištu. Svaki poduzetnik mora poznavati teritorije poduzeća kao i ekonomiku kako bi se izborio sa problemima te donio ispravnu odluku za svoje poslovanje. Da bi Hrvatsko poduzeće bilo uspješnije u odnosu na strana poduzeća i tržište potrebno je da ima sve više obrazovanih poduzetnika.

5. POPIS LITERATURE

1. Anić-Antić P., Ramljak B. (2010.): Korelacija tržišne cijene dionica i uspješnosti poslovanja koja kotiraju na tržištu kapitala Republike Hrvatske: posljedice za proces odlučivanja, *Ekonomski pregled*: 61
2. Barbić, J. (2002): *Pravo društava, knjiga treća: Društva osoba*. Zagreb: 50-55
3. Bolfek, B., Sigurnjak, L. (2011): *Poduzetništvo*. Veleučilište u Slavonskom Brodu: Slavonski Brod: 110-120
4. Božidar Feldman; Sandra Obuljen (1995.): *Društva kapitala, Faber & Zgombić Plus d.o.o.*, Zagreb: 45-47
5. Ceronja, P. Petrović, S. (2010.): *Osnove prava društava*, Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet, Zagreb: 14-20
6. Cingula, M. Grabovac, D. Miletić (2002.): *Poduzetništvo, Školska knjiga*, Zagreb: 20-25
7. Česić, Z. (2007): *Pravo trgovačkih društava*. Knin: Veleučilište Marko Marulić: 67-78
8. Dionica, <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=15291>, pristupljeno 01.09.2020.
9. Dionice, http://www.ijf.hr/trziste_kapitala/4.pdf, pristupljeno 03.04.2020.
10. Dividenda, <https://capital.com/hr/dividenda-definicija>, pristupljeno 01.09.2020.
11. Eu-projekti.info, <https://www.eu-projekti.info/>, pristupljeno 01.09.2020.
12. Isprava o dionici, <https://webhosting-wmd.hr/rjecnik-pojmovi-i/web/isprava-o-dionici>, pristupljeno 01.09.2020.
13. Ivanković S. (2012.): *Ekonomika ugostiteljstva*, Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, Opatija: 215-222
14. Karić M. (2005.): *Ekonomika poduzeća*, Ekonomski fakultet, Osijek: 2-27
15. Klasifikacija malih i srednjih poduzeća prema hrvatskom i europskom zakonodavstvu, <http://www.eu-projekti.info/portal/klasifikacija-malih-i-srednjih-poduzeca-prema-hrvatskom-i-europskom-zakonodavstvu>, pristupljeno 02.09.2020.
16. Kolaković, M. (2006.): *Poduzetništvo u ekonomiji znanja*, Sinergija, Zagreb: 172-176
17. Ledić Dragutin (1993.): *Društva osoba u novom hrvatskom pravu trgovačkih društava*, Pravni fakultet, Sveučilište u Rijeci: 117-141
18. Parkin M. (2014.): *Ekonomija*, Kanada: 47-53
19. Plašt, <https://www.moj-bankar.hr/Kazalo/P/Pla%C5%A1t>, pristupljeno 03.09.2020.

20. Plašt dionice, <https://webhosting-wmd.hr/rjecnik-pojmovi-p/web/plast-dionice>, pristupljeno 31.08.2020.
21. Prednosti i nedostaci malog poduzeća, <http://www.partnerstvo-razvoj.net/files/file/pdf/Poduzetnistvo/PrednostiiNedostaci/1.Prednosti-vs-nedostaci-malog-poduzeca.pdf>, pristupljeno 01.09.2020.
22. Preferred Stock, <https://www.investopedia.com/terms/p/preferredstock.asp>, pristupljeno 31.08.2020.
23. Pregled trgovine na Uređenom tržištu za 04.09.2020, <https://zse.hr/default.aspx?id=26521>, pristupljeno 05.09.2020.
24. Različite vrste dionica, <https://www.disnat.com/en/learning/trading-basics/stock-basics/different-types-of-stocks>, pristupljeno 01.09.2020.
25. Slakoper, Zvonimir. (2006.): Komanditno društvo. // Hrvatska pravna revija: 5
26. Škrtić, M., Mikić, M. (2011.): Poduzetništvo, Sinergija, Zagreb: 67-74
27. Što su dionice?, <http://www.dionice.com/sto-su-dionice.php>, pristupljeno 02.09.2020.
28. Što je dividenda i koje dionice isplaćuju dividende?, https://admiralmarkets.com/hr/education/articles/shares/dividenda-i-dionice?utm_content=bufferd103d&utm_medium=social&utm_source=facebook.com&utm_campaign=bufferCroatia, pristupljeno 01.09.2020.
29. Što je MSP?, https://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/sme-definition_en, pristupljeno 02.09.2020.
30. Što je obična dionica?, <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/finance/common-stock/>, pristupljeno 31.08.2020.
31. Tlaček Z. (2011.): Definicija i karakteristike poduzetništva kao ključne kompetencije cjeloživotnog učenja, Visoka škola za ekonomiju, poduzetništvo i upravljanje, Zagreb: 35-43
32. Vodič za definiciju malog i srednjeg poduzetništva u natjecajima za dodjelu sredstava iz fondova EU, <https://www.hgk.hr/documents/vodiczadefinicijumalogisrednjegpoduzetnistvaunatjecajimazadodjelusredstavaizfondovaeuhgkanaliza0120144457b5747dec0a7.pdf>, pristupljeno 01.09.2020.
33. 6 vrsta dionica koje biste trebali znati, <https://www.nerdwallet.com/blog/investing/types-of-stocks/>, pristupljeno 02.09.2020.